

# Verdeling Rijnwater bij Pannerdensche Kop ter discussie

Juist bij het 300-jarig bestaan van het Pannerdensch Kanaal is de discussie losgebroken over het eventueel loslaten van de huidige verdeling van het rivierwater over de Waal en de IJssel, Neder-Rijn en Lek. Rijkswaterstaat wil de verdeling graag houden zoals die is. Provincie Gelderland is voorstander van meer water door de Waal en de Unie van waterschappen voelt juist wat meer voor meer water door de IJssel, mits de afvoer via en vanuit het IJsselmeer goed geregeld wordt. Duidelijk is dat het Pannerdensch Kanaal nog steeds de hoofdkraan van Nederland vormt en dat Nederland er heel wat anders uitgezien zou hebben als deze bypass tussen Neder-Rijn en Waal niet gegraven zou zijn.



Professor H. de Vriend (TU Delft), met links van hem R. van Waveren (Waterdienst) en rechts van hem de professoren N. van Egmond (NMP) en S. Kroonenberg (TU Delft) (foto: Niek Michel).



Op 14 november 1707 werd het Pannerdensch Kanaal officieel in gebruik genomen. Precies 300 jaar later, op 14 november jl. hield Rijkswaterstaat samen met Provincie Gelderland, de waterschappen Rijn en IJssel en Rivierenland, Staatsbosbeheer, Dienst Landelijk Gebied en de programmadirrectie van 'Ruimte voor de Rivier' een symposium op het Pannerdensch Kanaal. Een heleboel vragen stonden op het programma: Moeten we in deze regio klimaatverandering vrezen? Waar vallen de klappen bij extreem hoog water? Hebben we 's zomers nog wel voldoende drinkwater, ook voor het westen van het land? Leveren alle ingrepen en aanpassingen van het riviersysteem voldoende op? En is de huidige verdeling van het Rijnwater over Waal, Neder-Rijn en IJssel nog wel van deze tijd? Met name die laatste vraag roept discussie op.

Nu stroomt tweederde van de hoeveelheid Rijnwater bij de Pannerdensche Kop de Waal in en éénderde het Pannerdensch Kanaal. Vervolgens splitst die laatste hoeveelheid rivierwater zich bij Arnhem nogmaals in tweederde deel naar de Neder-Rijn en Lek en éénderde naar de IJssel.

Volgens Siebe Schaap van de Unie van Waterschappen heeft deze verdeelsleutel erg lang goed gefunctioneerd en bleef de verdeling zelfs in 1995 bij het erg hoge rivierpeil nog intact. Ook aanpassingen in het kader van 'Ruimte voor de Rivier' en de stijging van de rivierafvoer bij Lobith van 16.000 naar 18.000 kubieke meter per seconde kunnen het Pannerdensch Kanaal en de omliggende rivieren aan. Alleen de te verwachten zeespiegelstijging kan wel eens voor problemen gaan zorgen, vreest Schaap. Dan moet er veel meer water door de Waal, die dat niet kan afvoeren. Via de IJssel is dat wel mogelijk, mits goed geregeld wordt dat het IJsselmeer meer water aankan. Of dat met meer gemaaicapaciteit moet gebeuren of met het opzetten van het peil, daarover is nog veel overleg nodig tussen Rijkswaterstaat en de betrokken waterschappen.

Gedeputeerde Harry Keereweer stelde een nieuwe afvoerdeling voor: niet langer 66 procent naar de Waal, 22 procent naar



**Pannerdensch Kanaal** (uit het boek 'Verdeel en beheers! 300 jaar Pannerdensch Kanaal' van Gerard van de Ven).

Neder-Rijn en Lek en 11 procent naar de IJssel, maar 69 procent naar de Waal, 20 procent naar Neder-Rijn en Lek en 11 procent naar de IJssel.

De IJssel kan volgens Keereweer voorlopig een stijgend rivierpeil aan, althans wanneer aanpassingen van de rivierloop doorgevoerd worden bij Zutphen, Deventer en Kampen, maar de afvoer is wel begrensd. De Waal moet volgens hem de hoofdrol krijgen in de afvoer. Het is ook de rivier met het hoogste verhang (40 procent meer dan de IJssel en Neder-Rijn). De gedeputeerde wil dan wel afspraken maken met steden in de Randstad om niet langer dicht bij de rivieren te bouwen. De plannen zijn anders onmogelijk te realiseren, aldus Keereweer.

Drie professoren (Kroonenberg, Van Egmond en De Vriend) lieten ook hun mening horen

over het Pannerdensch Kanaal. Kroonenberg (TU Delft) ziet de delta opschuiven naar het oosten als de Noordzeespiegel gaat stijgen. In feite zal de oorspronkelijke situatie rond het Pannerdensch Kanaal zich herstellen, denkt hij. Van Egmond (Milieu- en Natuurplanbureau), reagerend op de Waterkaart van Adriaan Geuze (zie de vorige H<sub>2</sub>O, pag. 26), benadrukte dat het aanpassen van de waterverdeling bij de Pannerdensch Kanaal in één keer moet gebeuren, faseren is onmogelijk. Het betekent volgens hem dat langs de Waal gigantische nieuwe dijken gebouwd moeten worden. Van Egmond is voorstander van een grotere rol van de IJssel, omdat het IJsselmeer eventueel gedifferentieerd kan overstromen, waar dat in de Randstad nergens kan zonder veel slachtoffers te maken. De Vriend (TU Delft) hamerde erop dat ook de morfologie van de

**Splitsing van Neder-Rijn en IJssel bij Arnhem. De dijk links op de foto, de doorsnijding en het splitsingspunt liggen er nog net zo bij als in 1777** (uit het boek 'Verdeel en beheers! 300 jaar Pannerdensch Kanaal' van Gerard van de Ven).



rivieren in de gaten gehouden moet worden. Hij waarschuwde ervoor om bij de Pannerdensch Kanaal in te grijpen. Volgens De Vriend zal de bodem van de Waal vanzelf omhoog komen, waardoor meer water via de IJssel zal gaan stromen. Van Waveren (Rijkswaterstaat Waterdienst) tenslotte kon niet genoeg benadrukken dat Nederland veel vaker last zal krijgen / hebben van laag water in plaats van hoog water. Gemiddeld eens in de vijf tot tien jaar staat het water in de rivieren zo laag, dat het problemen oplevert voor de scheepvaart en de elektriciteitsvoorziening.

Rijkswaterstaat zelf voelt niets voor een wijziging van de waterverdeling. Het rivierensysteem is daarvoor te gevoelig. Elke ingreep kan grote gevolgen hebben voor de achterliggende rivieren. Rijkswaterstaat heeft overigens zijn bestaan te danken aan het Pannerdensch Kanaal. Luc Kohsiek, plaatsvervangend directeur-generaal van Rijkswaterstaat ziet op kort termijn twee dingen gebeuren: het weghalen van de vegetatie langs de rivieren en het meer ruimte geven aan de rivieren. Op lange termijn, wanneer het debiet bij Lobith opgelopen zou zijn tot 18.000 kubieke meter per seconde (meer kan waarschijnlijk niet), zal een deel van Gelderland onder water lopen via Duitsland, vreest hij. Maar dan is inmiddels het gehele Ruhrgebied ook ondergelopen. Die afvoernorm werd ook tijdens deze discussie zwaar in twijfel genomen.

## Jubileumnummer

Het laatste nummer van dit jaar, dat op 28 december uitkomt, staat in het teken van het 40-jarig bestaan van H<sub>2</sub>O. In januari 1968 kwam het eerste nummer van dit vaktijdschrift uit. Het jubileumnummer bevat onder meer interviews met de drie hoofdredacteurs van H<sub>2</sub>O, de voorzitter van de redactiecommissie Harry Tolkamp en één van de eerste auteurs, professor Koot.